

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Oblastní pracoviště

Pardubice

Inspekční zpráva

**Speciální školy a školská zařízení pro zrakově postižené,
Moravská Třebová, J. A. Komenského 26**

J. A. Komenského 26, 571 01 Moravská Třebová

Identifikátor: 600 024 474

Zřizovatel: MŠMT, Karmelitská 7, 118 12 Praha 1 - Malá Strana

Školský úřad Svitavy, Lanškrounská 2, 568 02 Svitavy

Termín konání orientační inspekce: 22., 23. a 25. května 2000

Čj.	102 193/00-4033
Signatura	oj4ot201

ÚVODEM

Speciální školy a školská zařízení pro zrakově postižené (dále jen škola) jsou právním subjektem. Škola sdružuje zvláštní školu, praktickou školu s dvouletou přípravou, speciální mateřskou školu, školní družinu, internát, školní jídelnu a speciálně pedagogické centrum. V letošním školním roce pracuje 7 třídních kolektivů zvláštní školy (63 žáků) a 2 třídy praktické školy (14 žáků). Speciální mateřská škola pečuje o děti (21) ve 2 třídách. Kapacita internátu (30 lůžek) je efektivně využita. Aktuálním problémem se stala profilace naplněnosti speciální školy, neboť každoročně ubývá dětí a žáků se zrakovým postižením. V letošním školním roce tvoří žáci se zrakovým postižením pouze přibližně 20 % z celkového počtu dětí a žáků školy - speciální mateřská škola 3 děti kombinace postižení včetně zrakového, zvláštní škola 13 žáků zrakově postižených, praktická škola 3 žáci zrakově postižení.

HODNOCENÍ KVALITY VZDĚLÁVÁNÍ

V rámci orientační inspekce byla hospitačně sledována úroveň výchovně vzdělávacího procesu ve zvláštní škole a praktické škole s dvouletou přípravou.

Pracovní vyučování a praktická cvičení

Počty vyučovacích hodin pracovního vyučování a praktických cvičení odpovídají učebnímu plánu zvláštní školy a praktické školy. Rozdělení jednotlivých složek pracovního vyučování je v souladu s učebními osnovami. Ve sledovaných vyučovacích hodinách odpovídaly stanovené cíle zpracovaným tematickým plánům učiva.

K dispozici jsou ve škole odborné pracovní šití, vaření a dílenských prací. Pěstitelské práce se vyučují na vlastním pozemku, na kterém je vybudován skleník. Vybavení školy pro výuku pracovního vyučování je přiměřené, základní podmínky pro dodržování psychohygienických zásad jsou zajištěny. Personální podmínky výuky byly velmi dobré, z vedení jednotlivých hodin byly patrné pedagogické zkušenosti.

Sledované hodiny byly učiteli připravené. Evidentní bylo úsilí naučit žáky správným pracovním postupům, zajistit pořádek na svém pracovišti a dodržovat pravidla bezpečnosti práce. V pracovním bloku praktické výuky šití pracovali žáci individuálně pod velmi dobrým vedením vyučující. V této skupině pracovala učitelka s žáky podle individuálních vzdělávacích plánů. Žáci si osvojovali základní pracovní dovednosti s textilním materiálem. Příkladný byl individuální přístup vyučující k nevidomému žákovi, který dovedl dobře pracovat s jehlou a nití a pomocí speciálně upraveného krejčovského metru odměřit patřičné vzdálenosti pro praktické použití. Ve sledovaném pracovním bloku žáci zvládali základní techniky ručního šití a úpravy oděvů. Atmosféra byla příjemná a pracovní, verbální projev učitelky byl kvalitní.

V pracovním vyučování, zaměřeném na praktickou práci s papírem a kartónem, vyučující motivovala žáky ukázkou finálního výrobku. Žáci pracovali s modelovací hmotou, papírem, nůžkami a lepidlem. Neefektivně bylo hospodařeno s vyučovacím časem v částech hodiny, kdy žáci teprve připravovali pracovní pomůcky. Cíl vyučovacích hodin byl splněn jen částečně. Spolupráce žáků s učitelkou byla dobrá.

V rámci praktických cvičení byla sledována příprava pokrmů. Hodina byla velmi dobře materiálně zajištěna, žáci a žákyně kolektivně pracovali na přípravě oběda. Zvládli polévku, hlavní jídlo i přílohu. V závěru výuky prakticky prokázali osvojené dovednosti při stolování.

Ve všech hospitovaných hodinách učitelé vhodně průběžně žáky motivovali k dobrému

výkonu, často docházelo k povzbuzení a pochvale. I dílčí úspěch a snaha byly oceněny.

Neformálním způsobem byla rozvíjena komunikativní dovednost žáků. U většiny z nich byl patrný kladný vztah k praktické výuce.

Žáci mají možnost aktivně se zapojit do dvou kroužků zaměřených na práci s keramikou (škola má vlastní keramickou pec) a do kroužku vaření.

Celkově byla výuka pracovního vyučování a praktických cvičení velmi dobrá.

Tělesná výchova

Dotace hodin povinné tělesné výchovy je v souladu se vzdělávacím programem školy. Navíc mají žáci školy možnost dle svého zdravotního stavu navštěvovat zdravotní tělesnou výchovu a individuální rehabilitační cvičení. Ve škole pracuje kroužek sportovní, v letním období kroužek cykloturistický.

Pro výuku tělesné výchovy má škola vyhovující materiální podmínky. V zatrávněných prostorách menšího školního areálu je dobře upravený prostor pro základní gymnastická cvičení (prolézačky, šplhadla a jednoduché zahradní konstrukce pro posilování a aktivní relaxaci žáků). Žáci mají k dispozici hřiště na odbíjenou a oplocený prostor na malou kopanou, který prozatím z bezpečnostních důvodů nevyhovuje vzhledem k značně nerovnému povrchu. Personální podmínky výuky byly shledány jako spíše dobré. Převahu měli vyučující bez potřebné způsobilosti. Uplatnění psychohygienických zásad nebylo u některých učitelů středem zájmu.

V zimním období a v době nepříznivého počasí využívá škola malou cvičebnu se žebřinami.

Ve vedlejší místnosti jsou tři posilovací stroje, je zde uloženo i základní vybavení pro gymnastická cvičení a míčové hry. Pro nácvik atletických disciplín může škola využívat sportovní hřiště jedné za základních škol ve městě. Škola zajišťuje žákům základní plavecký výcvik, pravidelně pořádá lyžařský výcvikový zájezd a letní školu v přírodě s kurzem dopravní výchovy. Vyučující s žáky jezdí na cyklistické výlety.

Sledované hodiny tělesné výchovy byly vyučujícími připravené jak po stránce organizační, tak i materiální. Při výuce žáků 1. až 3. ročníku zvláštní školy učitelky zařadily zdravotně kompenzační a relaxační činnost, využívaly i slovní motivaci pohybu (říkadla, písničky). Žáci cvičili se zájmem a snahou o dobré provedení cviků. V jedné ze sledovaných vyučovacích hodin tělesné výchovy byl aktivně zapojen do cvičení nevidomý žák za přítomnosti osobní asistentky. Prováděné cviky jsou předem konzultovány se speciálním pedagogem, instruktorem prostorové orientace a samostatného pohybu, a tvoří součást celkové propedeutické péče.

V hodině tělesné výchovy starších žáků byla zařazena průpravná kondiční a koordinační cvičení. V hlavní části hodiny žáci nacvičovali základní herní činnosti jednotlivce v košíkové. Pro nácvik využila učitelka práci ve dvojicích, nedostatkem bylo pouze nevhodné uspořádání dvojic v malé cvičebně. V další části koedukované výuky tělesné výchovy žáci hráli jednoduchou míčovou hru, zaměřenou na rychlost a postřeh, žákyně měly možnost využít posilovací stroje. Závěrečné zklidnění a zhodnocení hodiny podpořilo zájem žáků o tělesnou výchovu. Slovní projev vyučujících měl dobrou úroveň, kladné motivační hodnocení žáků přispívalo k velmi dobré atmosféře většiny hospitovaných hodin.

Celkově měla výuka tělesné výchovy velmi dobrou úroveň.

Český jazyk a literatura, čtení

Časová dotace vyučovacích hodin daných předmětů koresponduje s učebním plánem realizovaného vzdělávacího programu. Učitelé byli na výuku řádně připraveni. Využívali mezipředmětových vztahů k oživení probíraných tematických celků.

Personální podmínky výuky byly hodnoceny kladně, sledované hodiny vyjma jedné vedli vyučující s odbornou i pedagogickou způsobilostí pro učitelství ve speciálním školství. V zajištění výuky materiálními pomůckami byly konstatovány mírné rozdíly. V hodinách starších žáků (7. a 8. ročník) převládaly klasické učební texty a materiály při použití tabule. V těchto třídních kolektivech nejsou žáci s těžkým zrakovým postižením. V hodinách žáků s individuálními vzdělávacími programy a mladších žáků bylo kladně hodnoceno průběžné využívání speciálních kompenzačních pomůcek (televizní lupa, Pichtův psací stroj). Bylo zřejmé, že tyto pomůcky jsou běžnou součástí každodenní výuky. Psychohygienické podmínky výuky se v jednotlivých třídách lišily. Méně zajímavá organizace výuky vedla k uvolnění kázně žáků, nebyla zařazena neformální relaxace. Jiné hodiny se naopak vyznačovaly záměrným vytvářením podmínek pro uplatnění psychohygienických zásad.

Hodina nejmladších žáků byla velmi dobře připravena po stránce obsahové i formální. Vyučující měla připraveny materiály pro výuku všech žáků s rozdílnou úrovní schopnosti zrakové práce. S pomocí asistentky se všem čtyřem žákům dostalo individuální péče. Hodina byla členitá, žáci po celou dobu aktivně pracovali. Vyučující žáky vedla k rozvoji a kultuře slovního projevu (logopedická cvičení, dramatizace pohádky), cítění rytmu (zhudebněné říkanky) i rozvoji paměti. Učitelka i její asistentka věnovaly pozornost i rozvoji sluchové analýzy a hmatovým vjemům. Hodina čtení byla vedena klasickým způsobem, žáci se střídali v četbě textu po odstavcích. Po dvaceti minutách již byli někteří sledováním textu unaveni, přestávali vnímat a udržovat pozornost se čteným textem. Z hlediska zrakové hygieny byla zvolená časová dotace čtení nevhodná. V hodině literární výchovy vedle použití tradičních forem práce byla zařazena dramatizace textu. Jeden žák byl vybaven zvětšenými nakopírovanými učebními texty a čtecí lupou. V některých částech hodiny se nepodařilo vyučující zaujmout žáky ke sledování výuky, což se projevilo zhoršenou kázní a nežádoucími slovními projevy žáků. Hodina slohového výcviku byla výukou rozdělenou, přítomni byli pouze čtyři žáci. Vyučování probíhalo v učebně vybavené počítači, tyto však nebyly funkčně využity. Učitelka použila pro zpestření výuky zpětný projektor. Žáci byli vhodnými progresivními formami a metodami práce vybízeni k aktivitě, byli vedeni ke komunikativnímu způsobu zapojení se do výuky. Nedostatky byly shledány ve vedení a kontrole sešitů žáků. V klasifikovaných pravopisných cvičeních občas zůstávají neopravené jevy, oprava chybných výrazů je často samoúčelná, opět chybná.

Ve většině sledovaných hodin byla konstatována pozitivní motivace žáků k dobrému školnímu výkonu. Průběžně jsou žáci hodnoceni a klasifikováni s ohledem na míru jejich zdravotního postižení. Žákovské knížky poskytují rodičům dostatek informací o prospěchu svých dětí v daném předmětu.

V interakci mezi učitelem a žáky byly vesměs zaznamenány pozitivní prvky. Převažovala výuka směřující k rozvoji komunikativních dovedností žáků a rozšiřování slovní zásoby. Nežádoucí chování žáků bylo zaznamenáno ojediněle (pouze v souvislosti s nedostatečným vytížením žáků nebo na základě nevhodně volených forem práce).

Výuka výše uvedených předmětů byla velmi dobrá.

Předměty výchovného zaměření - občanská výchova, řečová výchova, rodinná výchova, hudební výchova

Ve třídě žáků s individuálními vzdělávacími plány pomocné školy byla sledována výuka hudební výchovy, rodinná výchova byla navštívena v praktické škole, ostatní hospitace byly realizovány ve zvláštní škole.

Časová dotace předmětů koresponduje s učebním plánem deklarovaných vzdělávacích programů. Na základě analýzy zápisů učiva v třídních knihách lze konstatovat, že vypracované

tematické plány jsou naplňovány a jsou v souladu s učebními osnovami. Ve všech sledovaných hodinách bylo zřejmé, že vyučující se na výuku řádně připravovali, ovšem výsledky organizování výuky byly rozdílné.

Personálně byla výuka vedena s odlišnou erudovaností, pouze část vyučujících je odborně a pedagogicky způsobilá pro speciální školství. V materiálním zázemí sledovaných hodin převažovalo konzervativní pojetí výuky bez použití didaktické techniky a nadstandardních učebních materiálů. V psychohygieně výuky byly shledány rezervy v podobě převažujícího statického průběhu hodin bez relaxace. Pouze v hodině hudební výchovy docházelo k pestrému střídání činností.

V organizaci výuky převládal klasický průběh hodiny založený na výkladu, procvičení a zápisu do sešitu. Výjimku opět tvořila výuka hudební výchovy s dramatizací a bohatým rozvojem komunikativních dovedností žáků. Často byl zaznamenán dominantní monolog vyučujícího bez navázání potřebného kontaktu se žáky, především v hodině občanské výchovy nejstarších žáků zvláštní školy. Učitelem byly žákům sdělovány místy méně obratným způsobem morální zásady v životě lidí bez spojení teorie s praxí. V další sledované hodině probíhala výuka řečové výchovy zároveň s občanskou výchovou (6. a 8. ročník zvláštní školy). Spojení dvou předmětů náročných na verbální kontakt učitele se žáky způsobilo místy nezvládnutí cíle dané výuky, přestože vyučující měla hodinu evidentně promyšlenou. Žáci v řečové výchově dostávali minimum příležitostí se slovně projevit. V hodině rodinné výchovy se nevidomý žák intenzivně zapojil do výuky až v druhé části hodiny zápisem učiva na Pichtově psacím stroji. Tato výuka byla zpestřena praktickými činnostmi (vyšívání).

Ve sledovaných hodinách se vyučující většinou snažili propojit probírané učivo s praktickými zkušenostmi žáků z denního života. K přímému prověřování vědomostí v hodinách nedošlo. Snaha a aktivita žáků byla vyučujícími oceněna.

V komunikaci mezi učiteli a žáky v některých hodinách byla zřejmá jednostrannost v podobě dominantního postavení vyučujícího. Žákům nebylo většinou věnováno dostatek prostoru k vyjádření vlastního názoru. Snaha vyučujících vést výuku v duchu příznivé atmosféry ve třídě však byla zřejmá.

Výuka předmětů s výchovným akcentem byla dobrá.

Předměty přírodovědné - přírodopis, věcné učení

Ve sledovaných hodinách byli vyučující velmi dobře připraveni, v učivu navázali na dříve probranou látku a na dosavadní poznatky a zkušenosti žáků. V hodinách byli přítomni zrakově postižení žáci v pásmu slabozrakosti.

Výuka probíhala ve třídách vybavených speciálními stolky pro slabozraké, sklopné desky ke zrakové práci byly však využity jen zčásti. Většinou měla výuka dobré světelné podmínky, možnost přisvícení lampou, příp. zastínění žaluziemi bylo využito. V případech těžké zrakové vady by bylo žádoucí intenzivnější stropní zářivkové osvětlení. V hodinách byl použit výrazný obrazový materiál a žáci si jej mohli v lavici důkladně prohlédnout. Členitost hodin podporovala hygienu zrakové práce (střídání zrakové práce do blízka a do dálky). Méně vhodný byl zvolený barevný kontrast zápisu na tabuli. Kombinace použitých barev by byla adekvátní zrakovým vadám žáků za předpokladu důkladně omyté tabule nebo obnoveného nátěru. Z hlediska psychohygienického byly hodiny vyvážené a vyučujícím se po celou dobu podařilo podporovat aktivitu žáků vhodnými formami a metodami práce.

Při výuce bylo velmi vhodně využito názorného materiálu připraveného zčásti učitelkami, ale rovněž i zčásti žáky. Docházelo k podporování aktivity žáků a jejich samostatného projevu.

Ve třídě nejmenších žáků byla přítomna asistentka, která individuálně vedla žáky dle momentální potřeby. V hodinách byly zařazeny soutěživé prvky, které stimulovaly žáky k aktivnímu přístupu při osvojování si nové látky. Z hlediska tyflopédického je nutno kladně hodnotit široké využití názorného materiálu a možnosti individuálního seznámení žáků s bylinami a semeny zemědělských plodin. Žáci se aktivně podíleli na průběhu hodiny - hledání společných znaků i vyhledávání odlišností, snahou vyučujících bylo společně se žáky podtrhnout charakteristické rysy pro konkrétní plodiny a umět nabyté poznatky aplikovat. Zápis do sešitů starších žáků byl vytvořen jejich aktivní spoluprací s vyučující.

Vyučovací hodiny byly provázeny pozitivním přístupem žáků a učitelů k výuce. Žáci byli průběžně za své dílčí výkony hodnoceni a povzbuzováni k další úspěšné práci. Zřejmý byl pozitivní vztah žáků k danému předmětu.

Sledovaná výuka přírodovědného charakteru byla velmi dobrá.

Nepovinné předměty speciální tyflopédické péče

Ve speciální škole pro zrakově postižené je vyučováno dvojí technice čtení a psaní podle úrovně schopností zrakové práce a dalším dovednostem, potřebným pro zvládnutí výuky zrakově postižených žáků podle učebních plánů.

Prostorová orientace a samostatný pohyb (dále jen POSP)

Předmět je vyučován podle učebního plánu MŠMT, čj. 23 504/98-24 z 27. července 1998, s platností od 1. září 1998. Jedná se o individuální výuku žáků na doporučení očních lékařů u žáků těžce slabozrakých, automaticky jsou zařazováni žáci nevidomí.

Vyučující disponuje odbornou a pedagogickou způsobilostí a praxí v daném oboru.

O jednotlivých hodinách si vede evidenci. Zařazení žáci, plní povinnou školní docházku, absolvují základní výuku POSP podle učebního plánu. Sledovaná hodina patřila již vyššímu stupni, žák praktické školy nacvičoval samostatnou trasu od školy na náměstí do vybrané prodejny a zpět.

Výuka byla velmi dobře připravena a realizována. Proběhla za ztížených povětrnostních podmínek s atributy běžného každodenního života.

Vyučující nechal prostor pro individuální výběr trasy žáka ze dvou možných, ale poté trval na jejím důsledném dodržování s ohledem na bezpečnost. Zasahoval do samostatné chůze žáka v ojedinělých případech vážné odchylky, která by mohla být riziková. Chyby s žákem operativně řešil. Vyučující podněcoval žáka k popisu vybrané trasy a k orientaci v ní. Celkově byla hodina vyvážená, žák byl průběžně pozitivně hodnocen za dílčí úspěchy. Komunikace mezi učitelem a žákem byla verbální i nonverbální, přirozená a účelná.

Individuální tyflopédická péče

Do péče jsou zařazováni všichni žáci slabozrací a prakticky nevidomí. Intenzivní individuální výuka probíhá v časové dotaci 0,5 vyučovací hodiny na jednoho žáka.

Podle potřeb jednotlivých žáků je individuální výuka ve speciální učebně věnována zrakové stimulaci, speciální přípravě na čtení a psaní bodového písma a zácvičku práce s optickými pomůckami.

Ve sledované hodině byla realizována:

1. Zraková stimulace těžce slabozrakého žáka se zácvikem v používání televizní lupy.
2. Trénink hmatu, čtení a psaní bodového písma nevidomého žáka praktické školy.

Výuka byla velmi dobře připravena. Využití speciálních pomůcek a materiálů bylo promyšlené a adekvátní míře zdravotního postižení žáků. Vyučující je odborně a pedagogicky způsobilá pro tyflopedickou výuku.

Materiální podmínky výuky ve speciální učebně jsou velmi dobré až vynikající. Členové pedagogického sboru se aktivně podíleli jak na přestavbě učebny, tak na jejím vybavení. Vyučující vedla hodinu zajímavými metodami a formami práce. Při výuce bylo využito moderních progresivních metod a forem rehabilitace zraku: práce na „light boxu“, použití černého světla při nácviku čtení a psaní zvýrazňovačem, využití nasvícených kontrastních předmětů. Zraková činnost byla často střídána s rozvojem ostatních smyslů, především hmatu a sluchu. V projevu učitelky byla shledána dílčí odborná nepřesnost při označení šestibodu. Rovněž v metodice nácviku bodového písma byly shledány dílčí rezervy.

Bylo zřejmé, že žáci takovým způsobem pracují pravidelně a že je práce uspokojuje, neboť pracovali aktivně a se zájmem plnili zadávané úkoly. Průběžně byli povzbuzováni pochvalami za správně provedený úkol. Mezi učitelkou a žáky vládlo ovzduší naprosté vzájemné důvěry.

Individuální tyflopedická péče byla velmi dobrá.

Hodnocení kvality vzdělávání

Plánování a příprava učitelů na výuku byly velmi dobré. Personální podmínky byly rozdílné, celkově dobré. Materiální zajištění výuky je velmi dobré, zejména ve využití speciálních kompenzačních pomůcek pro zrakově postižené žáky. V oblasti psychohygienických podmínek výuky byly místy konstatovány rezervy, podmínky byly dobré. Používané organizační metody a formy práce byly velmi dobré, v péči o žáky se zrakovým postižením byly využívány speciální metody práce. Motivace a hodnocení žáků, úroveň komunikace mezi učiteli a žáky a žáky navzájem byly celkově velmi dobré.

Kvalita vzdělávání byla celkově velmi dobrá.

HODNOCENÍ KVALITY ŘÍZENÍ

Vedení školy vypracovalo několik průběžných verzí koncepčních záměrů školy. Komplex speciálních škol a školských zařízení pro zrakově postižené prochází zejména v posledních letech výraznými změnami v profilační naplněnosti školy. Již od roku 1991 je zaznamenáván postupný úbytek dětí a žáků se zrakovým handicapem. Stále ve větší míře jsou do školy zařazováni jedinci s hlubším mentálním postižením a s postižením tělesným. Nezřídka se jedná o žáky postižené kombinovanou vadou. Tento nezvratitelný fakt odporuje legislativní normě, týkající se zřízení školy pro daný typ zdravotního postižení (viz protokol). Vedení školy si plně uvědomuje tuto nepříznivou situaci. Snaží se o transformaci školy, ovšem legislativní neprůchodnost současnými právními předpisy znemožňuje napravení stavu.

V koncepčních záměrech je věnováno hodně pozornosti projektu sociální integrace žáků vyžadujících speciální péči. V dalším rozvoji školy je plánováno vybudování chráněného bydlení a chráněných dílen pro handicapované jedince. Škola by se poté stala uceleným

komplexem služeb pro předškolní děti, žáky plnící povinnou školní docházku, žáky připravující se na začlenění do jednoduchého pracovního procesu včetně ubytování na internátě s vizi získat stálé bydlení a pracovní zařazení.

Školní rok se řídí zpracovaným plánem práce s uvedením organizačního zajištění jednotlivých aktivit. Aktuálně jsou zpracovány plány čtrnáctidenní s upřesněním termínů a stanovením osobní zodpovědnosti. Na výuku se vyučující připravují promyšleným sestavením tematických plánů učiva. Pro některé žáky školy, zejména pro žáky plnící individuálně vzdělávací program pomocné školy, jsou zpracovány individuální výchovně vzdělávací programy. Učební plány jednotlivých typů speciálních škol jsou plněny. V praktické škole byl pro chlapce zařazen nepovinný předmět údržbářské práce. Ve zvláštní škole funguje pro vybrané žáky zdravotní tělesná výchova a pro těžce zrakově postižené žáky individuální tyflopedická péče a výuka prostorové orientace a samostatného pohybu. Každoročně škola pořádá lyžařský kurz, školu v přírodě a další sportovní a kulturně poznávací akce. Finančně je tato činnost podporována fungujícím občanským sdružením Okulus.

Pravidelnou činností jsou aktivity zavedených 13 zájmových kroužků sportovního, uměleckého i technického zaměření. Zvláštní postavení má tzv. utajený kroužek, jenž pracuje podle akreditovaného programu prevence asociálního chování. Každoročně je zpracován a realizován celoroční projekt (letošní školní rok „Práva dítěte“), který vzniká za intenzivní spolupráce pedagogů a samotných žáků. Rovněž každoročně probíhá týden projektového vyučování, letos na téma „Čtyři roční období“.

Plánování a koncepční záměry speciálně pedagogického centra vzhledem ke spádové oblasti jsou řešeny v rámci koordinační komise pro poskytování poradenských služeb v působnosti UŠÚ Pardubice.

Organizační struktura školy je vymezena organizačním řádem. Ředitelka školy jmenovala svého zástupce. Vedením speciálně pedagogického centra je pověřen zkušený pracovník. Rovněž další součásti školy, tj. speciální mateřská škola, praktická škola, školní družina, školní jídelna a internát mají své vedoucí pracovníky. Provozní zajištění školy je personálně velmi náročné, jedná se o 11 fyzicky přítomných osob ke dni inspekce. Na zaměstnance jsou delegovány jejich povinnosti a pravomoci. Pouze ve funkci výchovného poradce nebyla zpracována pracovní náplň. Užší vedení školy se schází jedenkrát měsíčně. Rovněž jsou svolávány pracovní porady. Z pracovních setkání jsou pořizovány funkční zápisy. Zasedání pedagogické rady se koná pětkrát za školní rok, předmětem jednání jsou především prospěch a chování dětí a žáků. Předmětové komise ustanoveny nejsou. Informace pracovníkům školy jsou předávány dle závažnosti neprodleně, vyvěšením na nástěnce apod. Orientační kontrolou povinné dokumentace školy bylo konstatováno její řádné vedení s dílčími rezervami v úrovni záznamů jednotlivých vyučujících (místy neúplné či špatné záznamy v třídních výkazech, přepisované údaje a nižší vypovídající hodnota záznamů učiva v třídních knihách). Rozvržení vyučovacích hodin je v převážné většině příznivé pro efektivitu výchovně vzdělávacího procesu, pouze v případě I. a II. ročníku praktické školy došlo k nevyváženosti stanoveného počtu hodin v jednotlivých dnech školního týdne. Osobní dokumentace žáků je řádně zabezpečena před případným zneužitím. Vedení školy vydává průběžný informační bulletin pro žáky a jejich rodiče, čtvrtletně je sestaven a vydán školní časopis Všudybýlek. Škola prezentuje svoje aktivity na veřejnosti. Vycházejí články v regionálním tisku, je pořádána školní akademie pro širokou veřejnost, školní výstava, vystoupení pro důchodce, žáci se účastní vyhlášených soutěží a sportovních turnajů okresního i celorepublikového charakteru. Speciálně pedagogické centrum poskytuje odborné služby veřejnosti v logopedické ambulanci. Ve škole pracuje žakovská samospráva, která pravidelně jedenkrát měsíčně informuje vedení školy o svých problémech a případných požadavcích. V systému interaktivních nástěnek

funguje pro žáky tzv. „Zed' nářků“ a „Schránka důvěry“. Žáci participují na programu Comenius, do nějž jsou pedagogové školy zapojeni.

Spolupráce s rodiči je průběžná dle aktuálnosti chování a prospěchu žáků. Výroční zpráva poskytuje ucelené informace o škole za uplynulý školní rok, jsou v ní však zveřejněny nepřipustné osobní informace o pracovnících a žácích školy (viz protokol).

Operativní řízení školy se v hlavních rysech opírá o plánování a kontrolu jednotlivých činností školy. Pedagogickým pracovníkům je umožněno a je oceňováno uplatnění iniciativy a tvořivosti ve prospěch zkvalitnění výchovně vzdělávacího procesu. Vedení školy intenzivně podporuje další vzdělávání a odborný růst jednotlivých členů pedagogického sboru. V tomto školním roce pět učitelů dálkově studuje na vysokých školách. Několik pedagogů podstoupilo přijímací řízení ke studiu, v jednom případě došlo k přijetí. Během školního roku dochází k intenzivnímu využívání nabízených vzdělávacích aktivit akreditovaných středisek. K získávání nových zkušeností slouží pedagogům také pracovní cesty do zahraničí, kde navštěvují podobná speciální zařízení. Pracovníci speciálně pedagogického centra se nadále nejen vzdělávají, ale rovněž sami se stávají organizátory seminářů a přednášejícími odborných témat.

Vedení školy má vytvořený systém morálního a hmotného stimulování vyučujících. Jsou sestavena bodová kritéria přidělování nenárokových složek platu. Vnitřní platový předpis upravuje přiznání zvláštních příplatků.

V organizační struktuře školy funguje vnitřní kontrolní systém. Je zpracován „Plán kontrol výchovně vzdělávacího procesu pro školní rok 1999/2000“, obsahující hospitační činnost a kontrolu dokumentace. V tomto kontrolním systému participují ředitelka školy, její zástupkyně a vedoucí vychovatelka internátu. Četnost hospitací je přiměřená, umožňující průběžné hodnocení pedagogických pracovníků. Provozní zaměstnanci jsou kontrolováni ředitelkou školy dle zpracovaného časového harmonogramu. Výsledky kontrolní činnosti jsou s pracovníky projednávány a v případě negativních zjištění jsou přijímána opatření. V oblasti vedení dokumentace školy je žádoucí vydat jednotný pokyn k vyplňování a provádět důslednější kontrolu.

Hodnocení úrovně výsledků žáků ve výchovně vzdělávacím procesu je realizováno zadáváním jednotných písemných úkolů a srovnávacích prověrek v českém jazyce a v matematice. Každoroční využití stejně sestavených zkušebních materiálů slouží k analýze stavu vědomostí žáků a je zdrojem evaluační práce školy.

Kvalita, rozsah a účelnost plánování činnosti školy včetně koncepčních záměrů jsou administrativně velmi dobře zpracovány, avšak naplněnost školy je v rozporu s právní dikcí. Organizování činnosti školy a informační systémy školy jsou velmi dobré. Rovněž vedení a motivování pracovníků a jejich průběžná kontrola jsou velmi dobré.

Celkově je řízení školy velmi dobré.

DALŠÍ VÝZNAMNÁ ZJIŠTĚNÍ

• Zařazení žáků do speciální školy

Byla provedena orientační kontrola vedené osobní dokumentace žáků. V jednotlivých složkách se zpravidla zakládají následující dokumenty:

- a) návrh na zařazení do speciální školy (vypracováno SPC nebo PPP),
- b) souhlas rodičů nebo zákonných zástupců se zařazením dítěte do speciální školy,
- c) rozhodnutí ředitelky školy o zařazení do speciální školy,

- d) lékařská zpráva a doporučení k zařazení,
- e) psychologické vyšetření,
- f) sociální a rodinná anamnéza,
- g) další doklady týkající se aktivity školy a žáka (sociální problematika, zdravotní a psychologická dokumentace, přeřazení žáka, kontakty s rodinou apod.).

Zdravotní dokumentace ve sledovaných osobních spisech je v souladu s "Přehledem počtu žáků a vad" předložených ředitelkou školy. Z uvedeného vyplývá, že škola není naplněna zrakově postiženými žáky dle § 2 odst. 1 b) a odst. 8 vyhl. MŠMT č. 127/1997 Sb., o speciálních školách a speciálních mateřských školách (viz protokol).

Ve speciální škole jsou dále vzděláváni žáci mentálně postižení, s vadami řeči, se sluchovým a tělesným postižením.

Ředitelka školy si situaci uvědomuje a opakovaně žádala zřizovatele o změnu názvu školy, avšak bezúspěšně.

- **Speciálně pedagogické centrum** (dále jen SPC)

Zaměření činnosti a rozsah poskytované péče

Dle statutu SPC (součástí rozhodnutí o zařazení do sítě škol) zabezpečuje centrum komplexní péči žákům se zrakovým postižením.

SPC má vymezenou spádovou oblast pro okresy Svitavy, Ústí nad Orlicí a částečně Pardubice. Ve svém domovském okrese poskytuje i služby logopedické a péči mentálně postiženým jedincům.

V době inspekce centrum evidovalo 52 dlouhodobě vedené klienty z 33 škol a školských zařízení. Tito klienti mají diagnostikované zrakové postižení (provedena namátková kontrola dvaceti spisů zdravotní dokumentace).

Ke zrakovým postižením se v některých případech řadí i další vada či postižení jako vada řeči, mentální postižení, sluchová vada nebo postižení tělesné.

Centrum poskytuje péči dětem se zrakovým i dalším přidruženým postižením, jejich rodičům, pedagogům a dalším osobám o děti pečující. Činnost je směřována především na přímou práci s klienty (výuku specifických dovedností, reedukaci, rehabilitaci). V době letních prázdnin pořádá SPC pravidelné rekondiční pobyty. Jednotlivé návštěvy u klientů jsou zaznamenávány a archivovány v jejich osobní dokumentaci.

Depistážní a diagnostická činnost

Depistáž zrakově postižených jedinců je průběžně prováděna ve spolupráci s předškolními zařízeními, pedagogicko-psychologickou poradnou, pediatry i odbornými lékaři, oddělením péče o dítě okresního úřadu a dalšími subjekty. O této činnosti je vedena průběžná dokumentace.

Použité speciální diagnostické metody dle předložené dokumentace odpovídají zdravotnímu postižení klientů centra.

Práce s klientem je adekvátní stanovené diagnóze a potřebě zdravotně postižených. Pracovníci SPC vyjíždějí do terénu, potřeba výjezdů je u klientů individuální. Četnost výjezdů je omezena finančními možnostmi zařízení.

Centrum podporuje integraci do mateřských a základních škol, u dětí s těžkým kombinovaným

postížením doporučuje dle možností vhodné zařízení s menším kolektivem (speciální třídy).

Poradenská a metodická činnost

Předložené posudky "Doporučení SPC" jsou z převažující části věcné, srozumitelné a pro práci pedagogů přínosem. Navrhovaná metodická doporučení jsou konkrétní, srozumitelná všem zúčastněným a odborně na dobré úrovni.

Učitelé, vychovatelé, rodiče i pěstouni dětí a žáků často využívají možnosti konzultací individuálních výchovně vzdělávacích plánů se speciálním pedagogem SPC osobně při návštěvě, telefonicky i písemně. Pracovníci centra se snaží komunikovat s rodiči a učiteli v rámci partnerských vztahů.

Zařízení vydává propagační a metodické materiály s nabídkou předkládaných odborných služeb. Pracovníci centra převádějí učebnice pro potřeby zrakově postižených do digitální podoby nebo je zvětšují. V současné době je z projektu MŠMT již zhotoveno 85 titulů učebnic. Jsou organizovány také semináře, přednášky a školení pro pedagogickou i rodičovskou veřejnost.

V rámci činnosti centra je poskytována klientům i jejich zákonným zástupcům sociálně právní pomoc prostřednictvím sociální pracovnice školy. Tato pracovnice vede o poskytnuté právní pomoci klientům evidenci v jejich osobní dokumentaci.

Speciálně pedagogická, terapeutická a psychologická činnost

Pracovníci při návštěvách svých klientů (dle záznamové dokumentace) provádějí vedle diagnostické činnosti i soustavný nácvik specifických dovedností zrakově postižených dětí.

Je zajištěna a realizována výuka prostorové orientace a samostatného pohybu, zrakové stimulace a dle potřeby funguje logopedická ambulance. Speciální pedagogové centra zaškolují též osoby, které o těžce zdravotně postižené osoby pečují, ve způsobech reedukace, stimulace a výuky specifických dovedností a dále je průběžně metodicky vedou. Záznamy o poskytované péči jsou v dokumentaci klientů vedeny převážně soustavně.

Podmínky činnosti

Vedením SPC je pověřen speciální pedagog se sedmiletou praxí, který je absolventem akreditovaného kurzu MŠMT, čj. 16 900/93-30. V centru pracuje pátým rokem. Pedagogem pečujícím přednostně o předškolní děti je učitelka mateřské školy působící v zařízení třetím rokem. Opakovaně usiluje o přijetí k vysokoškolskému studiu, prozatím bezúspěšně.

Na částečný úvazek jsou v centru zaměstnány dvě pedagožky školy se zaměřením na tyflopédii a logopedii, obě odborně a pedagogicky způsobilé. Na smlouvu o dílo v případě potřeby pracuje v SPC psycholog. Personální podmínky nejsou zcela dostačující, avšak umožňují realizaci plánovaných úkolů odborného pracoviště.

Prostorově je centrum umístěno ve třech pracovnách včetně logopedické ambulance. Speciální učebnu školy pro tyflopedickou péči má k dispozici. Zařízení má vzhledem k počtu klientů a převažujícímu způsobu práce v terénu uspokojivé prostorové podmínky.

Ke své práci diagnostické a terapeutické mají pracovníci dostatečný počet vhodných kompenzačních a rehabilitačních pomůcek. Speciální pomůcky ke zrakové a sluchové stimulaci si často vytvářejí i svépomocí, pro potřeby klientů zpracovávají tyflografiku - mapy, plánky.

Hodnocení kvality speciálně pedagogické a psychologické činnosti

Ve speciálně pedagogické činnosti převažují následující pozitiva:

velmi dobré odborné a metodické zázemí

využívání moderních metod stimulace zrakových funkcí, stimulace sluchu a rozvoje ostatních smyslů, kvalitní logopedická péče

tvorba digitálních učebnic pro zrakově postižené, tyflografiky pro klienty centra

podpora soustavného vzdělávání pracovníků

Negativním rysem je skutečnost, že výjezdy za klienty jsou omezeny finančními možnostmi speciálně pedagogického centra. Personální podmínky prozatím nejsou zcela dostačující.

Přímá práce s klienty v ambulanci a na výjezdech nebyla v rámci orientační inspekce sledována.

Speciálně pedagogická a psychologická činnost SPC je velmi dobrá.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

- Rozhodnutí MŠMT ČR o zařazení školy do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení ze dne 18. září 1998, čj. 26 644/98-21.
- Statut SPC.
- Výkaz o speciálních školách ze dne 4. listopadu 1999.
- Vzdělávací program zvláštní školy čj. 22 980/97-22 platný od 1. září 1997.
- Vzdělávací program pomocné školy a přípravného stupně pomocné školy čj. 24 035/97-22 platný od 1. září 1997.
- Vzdělávací program pro zrakově postižené MŠMT ČR čj. 23 504/98-24 z 27. července 1998, s platností od 1. září 1998.
- Učební dokumenty praktické školy s dvouletou přípravou 63-42-3 čj. 16 735/93-24 ze 14. května 1993.
- Dokument odborného kurzu MŠMT ČR čj. 16 900/93-30.
- Tematické plány učiva v hospitovaných předmětech během orientační inspekce.
- Třídní knihy, třídní výkazy, katalogové listy pro školní rok 1999/2000 (výběr).
- Rozvrh vyučovacích hodin pro školní rok 1999/2000.
- Školní řád pro školní rok 1999/2000.
- Záznamy z pedagogických rad.
- Zápis provozních porad.
- Osobní dokumentace žáků se zdravotním postižením (výběr).
- Personální dokumentace pedagogických pracovníků školy (doklady o vzdělání).
- Přehled počtu žáků a jejich vad.
- Výroční zpráva o činnosti školy školní rok 1998/1999.
- Plán práce a organizační struktura pro školní rok 1999/2000.
- Projekt sociální integrace pro děti vyžadující zvláštní péči.
- Návrh koncepce rozvoje Speciálních škol a školských zařízení pro zrakově postižené v Moravské Třebové ze dne 30. května 1999.
- Organizační řád školy.
- Přehled žáků s individuálními výchovně vzdělávacími plány pro školní rok 1999/2000.

- Informační bulletin školy.
- Zpravodaj školy (výběr).
- Školní časopis Všudybýlek.
- Přehled dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků 1999/2000.
- Plán kontrol výchovně vzdělávacího procesu školní rok 1999/2000.
- Plán kontrol hospodářského úseku ředitelkou zařízení na školní rok 1999/2000.
- Vnitřní platový předpis pro přiznání zvláštních příplatků platný od 1. ledna 1988.
- Kritéria pro výpočet osobního ohodnocení pedagogických pracovníků platný od 1. února 2000.
- Podkladová inspekční dokumentace.
- Dotazník pro ředitele před inspekcí (formulář ČŠI).
- Sešity a výrobky žáků, žakovské knížky (výběr).
- Dokumentace SPC (koncepce, organizační řád, vnitřní řád, spisový a skartační řád, osobní a pedagogická dokumentace klientů SPC, plán práce pro školní rok 1999/2000 a měsíční plány, pracovní náplně pracovníků SPC, týdenní výkazy práce, kniha výjezdů- evidence pracovních cest, kniha výkazu psychologických vyšetření, kniha logopedické ambulance, seznam klientů dlouhodobě vedených, kniha návštěv, přehled zhotovených učebnic pro potřeby integrovaných žáků, jednací protokol zařízení).

ZÁVĚR

Inspekční činností byla zaznamenána následující pozitivní zjištění:

- velmi dobrá kvalita výchovně vzdělávacího procesu,
- mimoškolní aktivity jako přirozená prevence negativních společenských jevů,
- kvalitní řízení školy,
- zajištění komplexních speciálních služeb pro zdravotně postižené děti a žáky ve věkovém rozpětí 3 - 20 let.

Negativním rysem je naplněnost školy dětmi a žáky s minimálním zastoupením zrakového postižení, odporující právní normě.

Činnost školy je celkově hodnocena velmi dobře.

Na základě inspekčních zjištění a dostupných evaluačních nástrojů Česká školní inspekce konstatuje, že využívání finančních prostředků přidělených ze státního rozpočtu vzhledem k účelu jejich poskytnutí a vzhledem ke schváleným učebním dokumentům je efektivní.

Datum vyhotovení inspekční zprávy a složení inspekčního týmu

Razítko

Školní inspektoři	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	Mgr. Eva Škodová	E. Škodová v. r.
Člen týmu	Mgr. František Víšek	F. Víšek v. r.

V Pardubicích dne 16. června 2000

Datum a podpis ředitelky školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 13. července 2000

Razítko

Ředitelka školy	Podpis
PaedDr. Pavlína Baslerová	PaedDr. Baslerová v. r.

Předmětem inspekce bylo dílčí zhodnocení činnosti školy dle § 18 odst. 3, 4 zákona ČNR č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů.

Dle § 19 odst. 8 téhož zákona může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Hodnotící stupnice

Stupeň	Širší slovní hodnocení
Vynikající	Zcela mimořádný, příkladný
Velmi dobrý	Výrazná převaha pozitiv, drobné a formální nedostatky, nadprůměrná až spíše nadprůměrná úroveň
Dobrá	Negativa a pozitiva v rovnováze, průměrná úroveň
Ještě vyhovující	Převaha negativ, výrazné nedostatky, citelně slabá místa
Nevyhovující	Zásadní nedostatky, které ohrožují průběh výchovně-vzdělávacího procesu.
Plní, je v souladu	Dodržuje, čerpá účelně, efektivně
Neplní, není v souladu	Nedodržuje, nečerpá účelně, efektivně

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Školský úřad	2000-07-31	102 309/00-4033
Zřizovatel	2000-07-31	102 308/00-4033
Rada školy	Není zřízena.	

Připomínky ředitelky školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
-----	-----	Připomínky nepodány.